

აუცილებლობაში იგულისხმება მიწის ნაკვეთის სრული იზოლაცია საჯარო გზებისგან და არა ის, რომ მესაკუთრეს საკუთარი კერძო, კომერციული მიზნებიდან გამომდინარე უფრო ხელსაყრელად მიაჩნია თუკი დაადგენს აუცილებელ გზას მეზობელ ნაკვეთზე.

ამასთან, სკ-ის 180 II თანახმად „აუცილებელი გზის ან გაყვანილობის თმენის ვალდებულება არ წარმოიშობა, თუკი უკვე არსებული დაკავშირება მიწის ნაკვეთისა გაუქმდა მესაკუთრის თვითნებური მოქმედებით.“ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარში მითითებულია, რომ „თვითნებური მოქმედება იქნება მაშინ, როცა მეზობელი ანგრევს ხიდს, აღმართავს კედელს, აშენებს სახლს, რის გამოც უქმდება აუცილებელი კავშირი საჯარო გზასთან თუ სხვა ობიექტებთან. მოკლედ, თვითნებურად მოქმედებს ის, ვინც ძველ კავშირებს სპობს, ახლის შექმნას კი არ ფიქრობს.“⁴ ერთ-ერთ საქმეზე არსებული გზის თვითნებურად გაუქმებასთან დაკავშირებით საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ „მიწის რეფორმის კომისიამ მიწის ნაკვეთების განაწილებისას მოდავე მხარეების ნაკვეთებს შორის დატოვა ორი მეტრი სიგანის გზა და ეს ფართი არ შესულა ს. ბ-ის კუთვნილი მიწის ნაკვეთის სარეგისტრაციო მონუმენტში, მაგრამ ს. ბ-ემ თვითნებურად ეს გზა, შეუერთა თავის მიწის ნაკვეთს, ანუ თვითნებური მოქმედებით გააუქმა გზა.“⁵

პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როცა მიწის ნაკვეთის დაყოფის გამო მიღებული ნაკვეთებიდან ერთ-ერთი კარგავს საჯარო გზასთან პირდაპირ კავშირს. ამასთან დაკავშირებით სამოქალაქო კოდექსის ახალ კომენტარში აღნიშნულია შემდეგი: „სამართლებრივ პრობლემას წარმოადგენს მიწის ნაკვეთის ნაწილის გაყიდვის შემთხვევები, როდესაც გაყიდულ ნაწილზე არ არსებობს საჯარო ქსელებთან კავშირი. გაბატონებული შეხედულების თანახმად, აღნიშნულ შემთხვევებში, აუცილებელი გზის მო-

თხოვნა წარმოიშობა არა მოსაზღვრე მიწის ნაკვეთის მესაკუთრეთა მიმართ, არამედ იმ პირის მიმართ, ვისი მიწის ნაკვეთიც გაყიდვამდე უზრუნველყოფდა საჯარო ქსელებთან დაკავშირებას.“⁶ აღნიშნული პოზიცია მართებულია როგორც სამართლებრივი, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით და სასურველია სასამართლო პრაქტიკაც ამ მიმართულებით განვითარდეს.

გოჩა ოყრეშიძე

► 1.3 - 12/2020

სოლიდარული თავდების მიერ მოთხოვნის ნაწილობრივი დაკმაყოფილება

1. ვალის პატიება ორმხრივი გარიგებაა, რომელშიც არაორაზროვნად უნდა იქნას დაფიქსირებული მხარეთა ნება ვალის პატიების თაობაზე. ვალის პატიების ვარაუდი დაუშვებელია.

2. ერთ-ერთი სოლიდარული თავდების მიერ ვალდებულების ნაწილობრივი შესრულება, რასაც მოყვება კრედიტორის/მოსარჩელის მხრიდან მოთხოვნის პროპორციული შემცირება, არ წარმოადგენს ვალის პატიებას სკ-ის 450-ე მუხლის შესაბამისად, თუკი შეთანხმებაში სხვა რამ არ იქნება მითითებული.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 450 III და 465-ე მუხლები

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2013 წლის 1 ნოემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1087-1018-2012

⁴ ჭანტურია, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მეორე, 1999, გვ. 110-111.

⁵ სუსგ №9-378-05, 2 ივნისი, 2005 წ., ქ. თბილისი. არსებული გზის გაუქმებასთან დაკავშირებით იხ. ასევე სუსგ №ას-218-909-03, 5 ნოემბერი, 2003 წ., ქ. თბილისი; სუსგ №ას-815-763-2017, 11 იანვარი, 2018 წელი, ქ. თბილისი.

⁶ ჭანტურია, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი II, 2018, გვ. 110.

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მხარეებს შორის დაიდო ორი ლიზინგის ხელშეკრულება, რომელთა უზრუნველსაყოფადაც შეთანხმდა სოლიდარული თავდებობა. სოლიდარული თავდებები საქმეში ჩართულები იყვნენ თანამოპასუხეებად. ორივე ხელშეკრულება მოპასუხემ დაარღვია, ვინაიდან არ გადაიხადა გრაფიკით გათვალისწინებული ლიზინგის საფასური. გარდა ამისა, მხარეთა შორის დაიდო ნასყიდობის ხელშეკრულება და მიუხედავად საფასურის გადახდისა, მოპასუხემ მოსარჩელეს შეთანხმებული ნასყიდობის საგანი არ მიანოდა. შესაბამისად, მოსარჩელემ მოპასუხეთაგან სოლიდარულად მოითხოვა ლიზინგის საფასურის და პირგასამტეხლოს დაკისრება, ასევე, გადახდილი ნასყიდობის საფასურის უკან დაბრუნება. დავის მიმდინარეობისას ერთ-ერთმა სოლიდარულმა თავდებმა მოსარჩელის მოთხოვნა 23,000 აშშ დოლარით დააკმაყოფილა (გადასცა მას ამ ღირებულების ქონება), რის გამოც მოსარჩელემ მოთხოვნა პროპორციულად შეამცირა, ხოლო ამ კონკრეტული თავდების მიმართ მოთხოვნაზე სრულად უარი განაცხადა.

მოპასუხეებმა სარჩელი არ ცნეს. სალიზინგო საფასურის ნაწილში მათ მიუთითეს, რომ მოთხოვნა უნდა გაქვითულიყო უკვე განხორციელებული გადახდებისა და ლიზინგის საგნის საფასურში. ხოლო, პირგასამტეხლოს ნაწილში მათ მიუთითეს ხანდაზმულობაზე. ნასყიდობის ფასის უკან დაბრუნების ნაწილში კი თავდებებმა განაცხადეს, რომ მათთვის ხელშეკრულების გაფორმების თაობაზე ცნობილი არ ყოფილა და, შესაბამისად, არც მისი თავდებობა უკისრიათ.

თბილისის საქალაქო სასამართლომ მოთხოვნა ნაწილობრივ დააკმაყოფილა, სალიზინგო საფასურის, პირგასამტეხლოს ნაწილისა და ნასყიდობის საფასურის უკან დაბრუნების ნაწილში. გადანყვეტილებაზე სააპელაციო საჩივარი წარადგინეს, მხოლოდ, თავდებმა პირებმა, რაც დაკმაყოფილდა. სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ ვინაიდან კრედიტორმა ერთ-ერთი სოლიდარული მოვალე გაათავისუფლა ვალდებულებისგან და მის მიმართ უარი

განაცხადა მოთხოვნაზე, ამიტომ სკ-ის 450 III მუხლის თანახმად ვალდებულებისგან გათავისუფლდა ყველა დანარჩენი თავდებიც.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

კასატორი კომპანია აპელირებდა სოლიდარული თავდების მიერ ვალდებულების ნაწილობრივ შესრულებაზე (სკ-ის 379-ე მუხლი) და მიუთითებდა, რომ ეს არ უნდა იქნას განმარტებული, როგორც ვალის პატიება, რაც სკ-ის 450 III მუხლის გამოყენების წინაპირობაა. კასატორის პოზიციით, მოცემულ შემთხვევაში ვალდებულება ნაწილობრივ შესრულდა, რაც ვალდებულების სრულად შეწყვეტას ვერ გამოიწვევდა. შესაბამისად, საკასაციო სასამართლოს მსჯელობის საგანს წარმოადგენდა ერთ-ერთი თავდების მიერ ვალდებულების ნაწილობრივი შესრულება (23,000 აშშ დოლარის ნაწილში) და ამის გამო მოთხოვნის პროპორციული შემცირება რამდენად ათავისუფლებდა სხვა სოლიდარულ თავდებებს ვალდებულებისაგან.

უზენაესმა სასამართლომ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი და განმარტა, რომ ადგილი არ ქონია ვალის პატიებას სკ-ის 450 III მუხლის თანახმად და, შესაბამისად, სოლიდარული თავდებები ვერ გათავისუფლდებოდნენ პასუხისმგებლობისაგან. სასამართლომ განმარტა, რომ ვალის პატიება ორმხრივი გარიგებაა, რომელშიც გარკვევით უნდა აისახოს მხარეთა ნება ვალდებულების შეწყვეტის თაობაზე. გარიგებაში მხარეთა ნება მოვალის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების თაობაზე (სკ-ის 448-ე მუხლი) არაორაზროვნად უნდა იქნას დაფიქსირებული. სასამართლოს შეფასებით ვალის პატიების ვარაუდი დაუშვებელია. ხოლო, ვინაიდან საქმეში წარდგენილი მორიგების აქტი არ შეიცავს პირდაპირ მითითებას ვალის პატიების თაობაზე, ამიტომ იგი არ შეიძლება ამგვარად იქნას შეფასებული. ასეთ შემთხვევაში მხარეთა მორიგება უნდა განიმარტოს სკ-ის 465-ე მუხლის კონტექსტში, რომლის თანახმადაც კრედიტორს შეუძლია თავისი სურვილისამებრ შესრულება მოსთხოვოს ნებისმიერ მოვალეს როგორც მთლიანად, ასევე ნაწილობრივ. ვალდებულების მთლიანად

შესრულებამდე დანარჩენი მოვალეების ვალდებულება ძალაში რჩება.

გორა ოყრემიძე

► 1.4 - 12/2020

პირის გათავისუფლების დასაბუთების ვალდებულება

1. დამსაქმებელი ყოველთვის ვალდებულია დაასაბუთოს შრომითი ხელშეკრულების შეწყვეტა, რაც სკ-ის 115-ე მუხლიდან გამომდინარეობს. სხვაგვარად, შეუძლებელი გახდება სასამართლოს მხრიდან მისი მოქმედების მართლზომიერების შეფასება.

2. სასამართლოს მსჯელობის საგანი შეიძლება გახდეს, მხოლოდ, სამსახურიდან გათავისუფლების ბრძანებაში მითითებული საფუძველი. დავის მიმადინარეობისას საფუძვლის ცვლილება არ დაიშვება.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

საქართველოს შრომის კოდექსის 37 I დ) მუხლი (2011 წელს მოქმედი რედაქცია)

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 10 იანვრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1391-1312-2012

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელე დასაქმებული იყო სსიპ ხობის მუნიციპალიტეტის საჯიჯაოს საჯარო სკოლაში ბუღალტრის პოზიციაზე. სკოლის დირექტორის ბრძანებით იგი გათავისუფლებულ იქნა დაკავებული პოზიციიდან. მოსარჩელე მიუთითებდა, რომ მან განცხადებით მიმართა სკოლის დირექციას და მიღებული ტრავმის საფუძველზე ითხოვა უხელფასო შვებულების მიცემა, სამსახურიდან გათავისუფლების ბრძანება კი მას განცხადების წარდგენიდან მეორე დღესვე ჩაბარდა. შესაბამისად, ბუღალტერმა სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა სამსახურში აღდგენა და განაცდურის ანა-

ზღაურება. მოპასუხემ მოთხოვნა არ ცნო და მიუთითა, რომ დირექტორის სამსახურიდან გათავისუფლების საფუძველს წარმოადგენდა „ზოგადი განათლების შესახებ“ კანონი, რომლის 41-ე მუხლის მიხედვით, ბუღალტერი შედიოდა სკოლის დირექციის შემადგენლობაში და სკოლაში ახალი დირექტორის დანიშვნა ავტომატურად იწვევდა ბუღალტრის უფლებამოსილების შეწყვეტას. ამასთან, მოპასუხის პოზიციით, ვინაიდან ბუღალტერთან დადებული იყო ხელშეკრულება განუსაზღვრელი ვადით, ამიტომ მისი სამსახურიდან გათავისუფლება ისედაც ნებისმიერ დროს იყო დასაშვები.

მოსარჩელე სამსახურიდან გათავისუფლდა 2011 წლის 20 სექტემბერს. ამ დროს მოქმედი რედაქციით „ზოგადი განათლების შესახებ კანონის“ 41 I, 41 IV¹ და 43 II მუხლები შემდეგნაირად იყო ჩამოყალიბებული: (ა) 41 I მუხლი – „სკოლის დირექცია შედგება სკოლის დირექტორის, მისი მოადგილის/მოადგილეებისა და ბუღალტერიისაგან“; (ბ) 41 IV¹ მუხლი – „ახალი დირექტორის არჩევა ან დანიშვნა იწვევს დირექტორის მოადგილის/მოადგილეების უფლებამოსილების შეწყვეტას“; (გ) 43 II მუხლი – „დირექტორი საქართველოს კანონმდებლობითა და სკოლის წესდებით გათვალისწინებულ ფარგლებში გამოსცემს ინდივიდუალურ სამართლებრივ აქტებს.“

ხობის რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილებით სარჩელი არ დაკმაყოფილდა. სასამართლომ განმარტა, რომ მართალია გათავისუფლების ბრძანებაში საფუძველად „ზოგადი განათლების შესახებ“ კანონის მუხლებია მითითებული, თუმცა, ეს ვერ გამოორიცხავდა ბუღალტერთან შრომითი ხელშეკრულების შეწყვეტას „შრომის კოდექსის“ 37 I დ) და 38 I მუხლების საფუძველზე. 2011 წელს მოქმედი რედაქციით დამსაქმებელს ცალმხრივად და ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე შეეძლო ხელშეკრულების შეწყვეტა დასაქმებულთან. ამასთან, სასამართლოს განმარტებით ბუღალტერი წარმოადგენდა, ფაქტობრივად, დირექტორის მოადგილეს ფინანსურ დარგში. ამიტომ, „ზოგადი განათლების შესახებ“ კანონის 43 II მუხლის თანახმად ახალდანიშნულ დირექტორს უფლება ქონდა შეეწყვიტა მასთან შრომითი ხე-